

MARS ET HISTORIA

NEDERLANDSE VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE MILITAIRE HISTORIE

Opgericht 20 augustus 1966

Beschermheer: Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden

H. Muller
Willem III laan 14

4835 LB Breda, 5 maart 1990

De Weledelgeboren Heer F. Schiffeleers
Planetenhof 82
Maastricht

Geachte Heer Schiffeleers

Hierbij doe ik U toekomen de beloofde "genealogie" van het Regiment van Hardenbroek alsmede de exercitie zoals die in de 17de eeuw in het Staatse leger gold. Ik heb dit in mijn collectie kunnen vinden.

Het lijkt mij niet eenvoudig al die ingewikkeld beschreven bewegingen in te studeren. Ik hoop dat U dat zal gelukken en dat U hier dus iets aan zult hebben.

U moet zich wel realiseren dat deze exercitie 100 jaar voor het bestaan van het Regiment van Hardenbroek werd uitgevoerd. Ik zal nog trachten iets te vinden bij de Sectie Militaire Geschiedenis in Den Haag.

Ik geloof echter niet dat bij de bestorming van een vesting de formatie op linie van drie gelederen werd gebruikt. Deze formatie was wel geschikt voor een veldslag. Een vesting werd aangevallen door zigzag aangelegde loopgraven waarmee de versterking werd benaderd, het beschieten van de wallen met artillerie en het ondermijnen daarvan en tenslotte een bestorming op de gemaakte bres, als niet eerder reeds de overgave een feit was geworden.

*Mit de meeste hoopzucht en mijn beste
wensen om succes, Gerardus*

H. Muller
voorzitter

Afstamming en nakomelingen van het Regiment van Hardenbroek

- 7-01-1586 Regiment van Joost de Zoete van Willers
25-01-1586 Regiment Adolf Graaf van Nieuwenaar en Meurs
29-12-1598 Regiment van Arent van Groenevelt
10-01-1600 Regiment van Johan van Huchtenbroek
12-10-1601 Regiment van Johan van Loon
28-03-1604 Regiment van Anthoni van Utenhove
19-06-1628 Regiment van Otto van Gent van Dieden
12-01-1641 Regiment van Arnold Brant
20-08-1641 Regiment van Johan Adolf van Renesse
23-01-1658 Regiment van Frederik van Nassau-Zuylenstein
25-10-1672 Regiment van George Frederik Graaf van Waldeck
24-09-1693 Regiment van Johan Adolf Hertog van Holstein-Plön
23-09-1704 Regiment van Cornelis van Oudestein
15-06-1705 Regiment van Jacob Michiel van Campe van Bruhese
22-07-1723 Regiment van Jacob van Lawick
12-03-1725 Regiment van Frederik Hendrik van den Boetzelaer tot Langerak
18-09-1726 Regiment van Johan Dibbets
18-03-1746 Regiment van François Alexander de la Rivière
2-03-1752 gevoegd bij Regiment van Roeland van Kinschot Senior
4-02-1765 Regiment van Daniël Isaacq van Gronström
22-09-1768 Regiment van Frederik Volbrecht van Freyberg
5-05-1769 Regiment van Louis Anthony van Oyen
22-08-1772 Regiment van Louis Anthony van Oyen Nr 7
21-08-1775 Regiment van Johan Adolf Baron van en tot Hardenbroek Nr 7
2-08-1791 Regiment van Andreas de Bons Nr 7
8-07-1795 2de Bataljon van de 5de Halvebrigade
20-10-1803 14de Bataljon Infanterie van Linie
11-06-1805 1ste Bataljon van het 5de Regiment Infanterie
17-09-1806 1ste Bataljon van het 6de Regiment Infanterie
18-08-1810 4me bataillon du 33me régiment d'infanterie légère
17-11-1812 vernietigd bij Krasnoë
12-05-1814 opgeheven

9-01-1814 6de Bataljon Infanterie van Linie
18-01-1814 6de Bataljon Landmilitie
24-03-1815 7de Bataljon Nationale Militie
31-01-1819 ingedeeld als 1ste Bataljon van de 5de Afdeling Infanterie
6-03-1841 5de Regiment Infanterie
15-06-1940 opgeheven

15-09-1945 5de Regiment Infanterie
1-07-1950 Regiment Infanterie Oranje Gelderland

Bron:

Afstammingen en voortzettingen der Infanterie door H. Ringoir.
Uitgegeven door de Sectie Militaire Geschiedenis te 's-Gravenhage, 1977.

DEFILEREN

Men vraagt vooraf of defilé links of rechts is.
Op de streep moet iedereen klaar zijn met:

Commandant Vaandelwacht commandeert:

Om te défiléren - brengt groet
Vaandeldrager neigt het vaandel horizontaal
De twee geweerdragers brengen de linkerhand en arm horizontaal,
duim tegen loop van geweer.
C.V. neemt hoed af met rechterhand en kijkt vervolgens links
c.q. rechts
De Tamboer-maitre neemt stok in linker c.q. rechterhand;
punt schuin naar de grond en kijkt vervolgens links c.q. rechts
Tamboer en klaroenkorps maken geen extra bewegingen.

Commandant: Om te defileren - brengt groet

De soetelaars en marketentsters nemen met de rechterhand
de rok vast en tillen deze een klein beetje omhoog (± 10 cm)
Ze blijven recht voor zich uit kijken.

De Generaal geleidt de dame met de rechterhand.

De dame legt haar linkerhand op de bovenzijde van de
rechterhand van de Generaal.

Indien geen dame aanwezig is, neemt de Generaal de hoed in
de rechterhand en kijkt links c.q. rechts.

De officieren (incl. commandant) nemen hoed in de rechterhand
en kijken vervolgens links c.q. rechts.

Commandant Spiesen: om te defiléren - brengt groet

De spiesdragers brengen de linkerarm en linkerhand
horizontaal met de duim tegen de spies.

Kijken recht voor zich uit

Commandant Spiesen neemt hoed in rechterhand en kijkt
links c.q. rechts.

Commandant Gweedragers: Om te defiléren - brengt groet

De geweerdragers brengen de linkerarm en linkerhand
horizontaal met de duim tegen het geweer.

Comm. Gweedragers neemt de hoed in de rechterhand en kijkt
links c.q. rechts.

De ongewapende soldaten maken geen extra bewegingen

Bij einde defilé zeggen de 4 comm.officieren: "in de houding"
en ieder onderdeel vallend onder de comm.officier neemt
de voor het defilé genomen houding opnieuw aan.

WAPENHANDELINGHIE
VAN ROERS MVSQYETTEN
ENDE SPIESSEN

ACHTERVOLGENDE DE ORDE VAN
Syn Excellentie Maurits Prince van
Orangie Graue van Nassau &c. Gouverneur
ende Capiteyn Generael. ouer
Gelderlant Hollant Zeelant
Vtrecht Overÿssel &c.

FIGVIRLYCK VUTGEBEELT, DOOR
Jacob de Gheijn.

Met schriftelycke onderreedinghe
Ten dienste van alle Capiteynen ende heerscheffers, om hier
wt hun Jonge oft oneruaren soldaten de volcomen hande-
linge vande wapens te beter antewyzen &c.

Gedruckt int S'Grauen Hage, met Priuilegie vande
K: Ma: den Koninck van Francrijck. en de
E: M: Heeren de Staten Generael der
vereenichde nederlanden

Excellentissimis, Potentissimisq; Federati Belgii Ordi-
nibus, summis reipublicæ moderatoribus, eorundemq;
prudentissimo Status Consilio, nobilissimis, amplissimisque
uiris, belli artes ipsorum Sub imperiis feliciter exerci-
tas hoc dono repræsentabat Iacobus Geinius.

CORTE ONDER VVYSINGHE OP DE FIGVERLIICKE AFBEELDINGHE , BELANGHENDE t'recht ghebruyck , van al t'ghene een Soldaet int handelen vande Spies noodich is, voor de jonghe ofte onervaren Soldaten, vvelcke ondervvijsinghe by't ghetal op elcke figure vervolghens is corresponderende.

SPIES-DRAGHER.

Nt exerceren vande Spies vvort den Soldaet eerstelijcken ghevvesen, hoe hy stilstaende in ordeninghe de Spies voor sich vvel houden ende teghens den duym regeren, ende in dry tijden opvvaerts draghen sal, als te vveten hy en sal de Spies, vvelstaens halven binnen noch buyten den rechter voet setten, maer ghenoechsaem op de selfde linie, sonder nochtans dat hy ghehouden sy den rechter voet int stilstaen altijt voor te stellen, den arm niet vvtghe-
strect maer een vveynich gheboghen, ende de hant soo hooch alst ghesicht houden.

Ten 2. hoe hy voor de eerste hervattinghe , de Spies met de rechter hant een vveynich vander aerden om hooch heffen sal, ende met eenen de selfde verdichlijck (met de lincker hant) nedervvaerts aen vatten, latende soo veel lenckte beneden, als hy hier naer met de rechter hant sal connen bereycken , ghelijck dese figure bevvijsft.

Ten 3. hoe hy voor de tvveede hervattinghe de Spies met de lincker handt om hooch heffen, ende met de rechter de selfde onder aent eynde (verdichlijcken) vatten sal.

Ten 4. hoe hy voor de derde hervattinghe, hebbende de Spies met de lincker hant teghens den rechter arm ghevoecht, de selfde inde rechter hant, teghens den selfden arm regieren ende opvvaerts draghen sal.

Ten 5. hoe hy hebbende den Spies opvvaerts gedragē, de selfde vveder in dry tijden als vorē, op der aerden neder setten sal, als te vveten hy sal de rechter hant met de Spies t'samen een vveynich laten sincken, ende de selfde met de lincker hant, voor de eerste hervattinghe, opvvaerts aenvatten, ghelijck dese figure bevvijsft.

Ten 6. hoe hy om de tvveede hervattinghe te doen, de Spies met de lincker hant sal laten sincken, ende met de rechter hant de selfde (met eenen) verdichlijck hoogher vatten, ghelijck dese figure bevvijsft.

Ten 7. hoe hy inde derde hervattinghe de Spies met de rechter hant alleen regeren, ende vveder als byde eerste figure gheseyt is, op der aerden neder setten sal, ende vvillende als dan de Spies op schouder legghen salt selfde vveder in dry tijden gheschieden, als volghen sal.

Ten 8. hoe hy voor de eerste hervattinghe de Spies inde rechter hant hebbende de selfde tegens den duym een vveynich sal laten overvallen, ende met eenen verdichlijck de selfde met de lincker hant dicht onder de rechter aenvatten, ghelijck dese figure bevvijsft.

Ten 9. hoe hy voor de tvveede hervattinghe de Spies met de lincker hant naer voren brenghen, ende met de rechter handt de selfde achtervvaerts aenvatten sal, om de Spies alsoo bequaemlijck op de schouder te legghen.

Ten 10. hoe hy inde derde hervattinghe de Spies op de schouder plat dragen, den rechter arm om hooch, ende den duym teghen de Spies houden sal, ten eynde het niet alleen vvel en staen, maer dat hy de selfde dies te beter regieren ende draghen can.

Ten 11. hoe hy de Spies schuyns draghen sal, om vvanneermen dicht op een Marcheett d'een den anderen (met het punt) niet en soude beschadighen, ende sal inde naervolghende figuren ghevvesen vvorden hoe hy, draghende de Spies schuyns ofte plat, de selfde in dry tyden sal laten sincken, vvanneer hy de Spies door een Poort ofte andersins vellen vvil, ende hoe hy in dry tijden de selfde vvederom op der aerden neder setten sal, ende vvillende de selfde op de schouder legghen, sal t'selve (alst te voren ghevvesen is) oock in dry tijden gheschieden. Maer soo vvanneer hy de Spies opvvaerts draghet, soo sal hy die alleenlijck in een tijt vellen, ende daer naer vvederom in een tijt opvvaerts dragen.

Ten 12. hoe hy voor de eerste hervattinghe de Spies met de lincker hant soo verde hy de selfde, recht staende can bereycken verdichlijcken aenvatten sal, heffende de selfde met de rechter hant ghelijckelijck

vande ſchouder om hooch, om alſoo bequamelijck de Spies met de punt voorvvaerts over te vvorpen.

Ten 13. hoe hy voorde tvveede hervattinghe de Spies (hebbende de ſelfde alreede met de punt naer vo ghebrocht) met de rechter hant onder aent eynde vatten ſal, ende de ſelfde van boven nedervvaerts bequamelijcken laten ſincken, om alſoo door de poort te connen paſſeren.

Ten 14. hoe hy ten derde mael de Spies bequamelijcken vellen, den rechter arm uyt gheſtreckt, de Spies inde ſelfde hant vvel vatten, ende den lincker ellenbooch teghen de heupe vaſt ſetten ſal, ende ſal voor gheveſen vvorden hoe hy in dry tijden de Spies vveder neder ſetten ſal.

Ten 15. hoe hy voor de eerſte hervattinghe de Spies met de rechter hant, achter om leech drucken ſal, ende alſoo bequamelijck de ſelfde voor om hooch te doen rijſen.

Ten 16. hoe hy voor de tvveede hervattinghe de Spies met de rechter hant (boven de lincker) ſoo verde de ſelfde ghemackelijck bereycken can, aen vatten ſal.

Ten 17. hoe hy ten derde mael de Spies vveder op der aerden nederſetten, ende teghens den duym regren, ende vvel houden ſal, ghelijck byde eerſte figure gheſeyt is, ende ſal inde tvvee naevolghende figure gheveſen vvorden hoe hy de Spies opvvaerts draghende, de ſelfde alleen in een tijt vellen ſal, dan alſoo in voorgaende figuren ghenoech gheveſen is, hoe hy de Spies nederſtaende in dry tijden opvvaerts draghen ſal, ſoo heeft men ſulckx hier onnoodich gheacht met figuren meer te vvijſen, maer ſtellen dit alleen t memorie.

Ten 18. hoe hy hebbende de Spies in dry tijden (ghelijck hier voren ghenoech gheveſen is) vander aen den opheven ende onder aent eynde ghevat, de ſelfde inde rechter hant teghens den ſelfden arm regiere, ende opvvaerts draghen ſal.

Ten 19. hoe hy hebbende de Spies opvvaerts ghedraghen, de ſelfde met de lincker hant hoogher aenvaeten, ende in een tijt vellen ſal, ende vvillende de Spies vveder nederſtellen ſal de ſelfde gheſchieden alſt by vorighe figuren gheveſen is, maer indien hy de Spies ghevelt hebbende vveder vvilde opvvaerts draghen ſal de ſelfde alleen in een tijt gheſchieden.

Ten 20. hoe hy ſtaende aen een poort (int vvt oft in trecken van eenich volck) de Spies aent punt houde ſal, ghelijck deſe figure bevvijſt.

Ten 21. hoe hy de Spies ſleypende draghen, de ſelfde dicht by de punt vatten, ende de hant recht boven de heupe vaſt teghens het liſt aenſetten ſal, ende vvillende de ſelfde vellen oft op een ander vvijſe draghen, ſo moet het ſelfde door palmien gheſchieden ghelijck de tvvee naevolghende figuren vvijſen ſullen.

Ten 22. hoe hy voor de eerſte hervattinghe, hebbende eerſt de Spies ſoo verde hy heeft gheconnen, met de rechter hant, voor uyt gheſchoten, de ſelfde met de lincker hant, een vveynich boeckende, ondervvaert verdichlijck aen palmien ſal.

Ten 23. hoe hy voortſ palmende, de Spies met de lincker hant noch meer naer voor brenghen ſal, hebbende de rechter die te voren de voorſte vvas, alreede hervat, ende als nu achter ghebracht.

Ten 24. hoe hy hebbende de Spies al palmende voor ghebrocht ende vvel ghevat, de ſelfde vellen ſal, maer indien hy de Spies vveder op de voorgaende vvijſe (te vveten ſleypende) draghen vvou, ſoo moet hy de ſelfde palmende vveder naer achter brengen, is mede te bemercken (dat al iſt ſoo) dat men hier maer tvvee palmende figuren en heeft gheſtelt, vvaer uyt eenighe ſouden moghen verſtaen als oft men ſegghen vvilde dat men de Spies palmende juſt in dry tijden ſoude connen vellen, t' ſelfde nochtans de meyninghe niet en is, maer dat men op de voorgaende maniere uyt vvijſende de tvvee palmende figuren, de Spies ſoo menichmael haer palmien moet, tot dat men de ſelfde met de rechter hant onder aent eynde ghevat heeft.

Ten 25. hoe hy Ruyter vervvachtende de Spies teghen de rechter voet ſetten, ende met een zyn geveeer, buyten den lincker arm uyt trecken ſal, ghelijck de figure bevvijſt.

Ten 26. hoe hy Marcherende met de Spies op ſchouder, ſich ſelven alſt van noode ſy, bequamelijck naer de lincker hant om vvenden, ende de Spies in dry tijden achtervvaert vellen ſal.

Ten 27. hoe hy voor de eerſte hervattinghe, hebbende de Spies eerſt met de rechter hant vande ſchouder om hooch geheven, de ſelfde ghelijckelijck met de lincker hant voorvvaerts aenvatten ſal, om ſoo doende de Spies bequamelijck over thoofte te heffen.

Ten 28. hoe hy hebbende de Spies over thoofte inde lincker hant, mits hem ſelven alreede naer de linck-

ker zijde ghekeert hebbende, de selfde met de rechter hant aent eynde (voor de tvveede hervattinghe) vatten sal.

Ten 29. hoe hy de Spies ghelijck gheseyt is, ten derdemaal achtervvaerts vellen, ende gans ghekeert staen sal, ende sullen de dry naervolghende figuren vvijsen, hoe hy in dry tijden sich selven vvederom keeren, ende ghelijck de 26. figure staen ofie Marcheren sal.

Ten 30. hoe hy voor d'eerste hervattinghe de Spies met de lincker hant verder bereycken ende aenvatten, oock sich selven tot vveder om keeren ghereet maccken sal.

Ten 31. hoe hy hebbende sich selven alreede naer de rechte zijde omghekeert, de Spies met de lincker hant over het hoofte heffen, ende de selfde vvat achtervvaerts, inde rechter hant ontfanghen ende aenvatten sal.

Ten 32. hoe hy ten derde mael de Spies vveder inde rechter hant op de schouder schuyns ofte plat draghen sal, oft oock opvvaerts indient van noode sy.

Ende alsoo bevonden vwort dat den Soldaet zijn Spies niet vvel noch verdichlijck en can herstellen, dan door vvetenschap vande selfde vvel te connen handelen ende hervatten, soo zijn tot ondervvijs vanden selfden hier by gheordineert, seeckere vvoorden van bevele met hun tijden van hervattinghe die al te samen met ghetal op de figuren als oock op d'onderrechinghe vervolghens zijn corresponderende, op dat de Capiteynen hnn nieuwe ende onervaren Soldaten, op dese maniere het handelen vande Spies, soo veel hun van noode is, moghen doen leeren, maer de handelinghe hebbende, sullen de Soldaten gheoeffent vworden achtervolghens de vvoorden van bevele, die hier naer alleen, ende sonder tijden, op hun selven ghestelt zijn.

De vvoorden van bevele.

Met hun tijden van hervattinghe.

1. V Spies neder staende, in dry tijden opvvaerts draecht.

2. eersten }
3. tvveeden } tijt.
4. derden }

V Spies herstelt.

5. eersten }
6. tvveeden } tijt.
7. derden }

V Spies op de schouder leght ende plat draecht.

8. eersten }
9. tvveeden } tijt.
10. derden }

11. Schuyns u Spies draecht.

V Spies door de Poort velt.

12. eersten }
13. tvveeden } tijt.
14. derden }

V Spies herstelt.

15. eersten }
16. tvveeden } tijt.
17. derden }

V Spies in dry tijden opvvaerts draecht.

~~De de vvoorden van bevele~~
om dat d'ander twee te voren ghevveelen zijn.

V Spies in eenen tijt velt.

19. Eenen tijt.
20. Aent punt u Spies hout.
21. V Spies sleept.

Ende palmende u Spies velt.

22. Dit onghhouden in dry tijden te doen.
23. ghelijck byde onderrechtinge nume-
24. ro 24. gheseyt vvoor.
25. Teghen u rechter voet u Spies velt, ende u ghevveer treckt.
26. V Spies op de schouder legghende, in dry tijden achtervvaerts velt.
27. eersten }
28. tweede } tijt.
29. derden }

Rechts herstelt u, en u Spies schuyns draecht.

30. eersten }
31. tweede } tijt.
32. derden }

De vvoorden van bevele, vvaer naer de Cappiteynen hun Soldaten sullen doen oeffene vvancker sy soo verde zijn, dat sy de Spies connen handelen, men sal verstaen datmen om ordre te hoden dese vvoorden soo veel noodich is, oock op de figueren heeft doen vervolgghen, uytghesondert eeni die int herstellen vande Spies t' selfde vverck doen, dat te voren by de figuren met hun tijden ghenoech ghevvesen, oock datmen int eerste bevel, daermen seght opvvaerts u Spies draecht, spreeckt teghens de eerste figure, die met zijn Spies nederghestelt in ordeninge stil staet. Ende om alle confusie te mijden staet mercken dat ieder maniere vande Spies te draghen (oft oock te vellen) besonder ende alleen ghedaen, en gheen anderaenghevanghen moet vverden al voor t'eerste volbracht, ende de Spies vveder nederghstelt sy, ten vvelcken eynde men dit generael commandement ghebruycken sal.

V Spies herstelt.

Woorden van bevele.

Sonder hun tijden van hervattinghe.

- Opvvaerts u Spies draecht.
Neder u Spies stelt.
Op de schouder u Spies leght.
Plat u Spies draecht.
Schuyns u Spies draecht.
Door de Poort u Spies velt.
Neder u Spies stelt.
Opvvaerts u Spies draecht.
V Spies velt.
Neder u Spies stelt.
Aent punt u Spies hout.
Neder u Spies stelt.
V Spies sleept.
V Spies velt.
Neder u Spies stelt.
Teghen u rechter voet u Spies velt, ende u ghevveer treckt.
Neder u Spies stelt.

Op de schouder u Spijs leght.
Achtervvaerts u Spijs velt.
Rechts herstelt u.
Schuyns u Spijs draecht,

Ende al ist soo dat dese beuel vvoorden aldus achter den anderen vervolghen, om datmen de Spijs t'elckmael vveder herstellen moet, vvaer door men acht dat de Soldaten de vaste handelinghe der selver te eerder connen leeren, soo en is nochtans de meeninghe niet datmen hier aen soo vast verbonden sy, oft men mach ooc vvel beginnen vvt den midden, oft anders (soo vvel als van voren) dese bevelen te doen, ende dat naer gheleghentheyte vander saecke, het vvelck staect ter discretie vanden ervaren Capiteyn oft bevelhebber.

MET PRIVILEGIE VANDE KEY: MA: DEN KONINC VAN VRANCRICK, EN DE E. M. HEEREN Staten Generael der Vereenichde Nederlanden.

Ende is den inhoud aldus luydende.

D*At niemant hem en vervoordere t'sy van wat qualiteyt ofte conditie hy sy, dit teghenwoordich boeck vande VVapenhandelinghe naer te maecten, oft elders naer ghemaecte binnen haere Rycken ende landen te vercoopen, binnen den tijt van acht naervolghende jaren, t'sy int cleyn ofte int groot, int deel ofte int gheheel, de schriften noch oock de figueren, oock de ordre in dit werck ghehouden gheensins naer te volghen, sonder expres consent van Iacob de Geyn op verbeurte van allen het naer ghemaecte werck, ende ses duysent Carolus gulden daer en boven, als breeder blijkt by de principale brieven hem hier van ghegheven, &c. Anno 1607.*

TOT MEMORIE VANDEN BOECK-BINDER.

DE schriften zijn (ghelijck oock de figueren) in dry besondere deelen afghedeelt, als Roers, Musquetten ende Spiessen, ende sullen inghebonden vvoorden op dese manier, te vveten, de schriften vande Roers voor de figueren der selve, ende de ander schriften van ghelijcken elckx voor hun eyghen figueren, &c.

EXERCITIËREGLEMENT

commando's en uitvoeringshandelingen, alsmede 32 afbeeldingen ten behoeve van spiesdragende schutterijen.

Op de plaats rust; rusthouding.

De man staat rechtop, de rechter voet iets schuin naar voren. De rechter arm iets gebogen en in de rechter hand welke ter hoogte van het gezicht is gebracht, de spies. De duim van de rechter hand tegen de spies. De spies staat rechtop op de grond, vlak voor de punt van de rechter voet. De linker arm is gebogen, de linker hand tot vuist gebald in de linker zij ter hoogte van het middel. Figuur 1.

Draagt opwaarts de spies.

De man tilt met de rechterhand de spies van de grond omhoog. Pakt vervolgens met de linker hand de stok vast en tilt deze ze hoog op dat hij met de rechter hand de onderzijde van de stok vast kan pakken. Vervolgens brengt hij met de linker hand de stok tegen de rechter schouder. Daarna brengt hij de linker hand in de linker zijde waarbij de linker arm iets wordt gebogen. De rechter hand is ter hoogte van de rechter heup en steunt de stok aan de onderzijde. Tijdens het uitvoeren van deze handelingen brengt de man, op het moment dat hij met de linker hand de stok vast pakt, de linker voet achter de rechter. Als hij de stok met de rechter hand in de opwaartse heuding heeft gebracht, plaatst hij de linker voet tot spreidstand naast de rechter voet. Zie figuren 2 - 3 - en 4.

Herstelt de spies.

Met de linker hand ter hoogte van het gezicht wordt de stok vast gepakt. De stok wordt vervolgens onlaag gebracht, zender de grond te raken. Vervolgens met de rechter hand ter hoogte van het gezicht de stok vast pakken en deze vlak voor de punt van de rechter voet plaatsen. De linker hand gaat terug naar de linker zij, de hand wordt in de linker zijde geplaatst. Op het moment dat de stok met de rechter hand wordt vast gepakt om deze op de grond te plaatsen wordt de linker voet bij getrokken zodat men weer in de rust houding staat. Zie figuren 5 - 6 - en 7.

Draagt plat de spies.

De man tilt de spies met de rechter hand van de grond. De duim van de rechter hand gestrekt tegen de stok. Hij brengt de rechter hand terwijl hij de spies vast houdt ter hoogte van het gezicht. Vervolgens pakt hij met de linker hand de spies vast, vlak onder de rechter hand en laat dan de spies schuin achterover hellen. Vervolgens schuift hij met de rechter hand de spies achterwaarts en steunt deze hierbij met de linker hand. De rechter hand komt ter hoogte van de rechter schouder. Is de spies ver genoeg achterwaarts dan laat hij deze zakken tot de spies horizontaal op de rechter schouder rust. Hij brengt de linker hand naar de linker zijde, waarbij de linker arm iets is gebogen. Met de rechter hand heudt hij de spies vast. Hierbij is de duim van de rechter hand gestrekt tegen de stok. Figuur 8- 9 - en 10

Bij de uitvoering van deze handelingen zullen de manschappen ze ver uit elkaar dienen te staan dat zij zich onderling niet kunnen raken met de spies. Ook kan een zodanige methode worden gekozen, dat bij het commando draagt plat de spies, de even nummers een pas zijwaarts maken.

Draagt schuin de spies.

De zelfde handelingen worden uitgevoerd als bij de vorige opdracht, met dit verschil, dat de spies niet plat op de schouder, dus horizontaal wordt gelegd dech achterwaarts schuin omhoog. Ook is het mogelijk, de spies vanuit de horizontale draaghouding in een handeling achterwaarts schuin omhoog te brengen. De spies wordt dan met de linker hand, ter hoogte van de rechter schouder vast gepakt en zever schuin omhoog en achterwaarts geschoven totdat hij met de rechter hand aan de onderzijde kan worden vastgepakt.
Figuur 11.

Door de poort de spies.

Uitgaande van de schuin achterwaarts gedragen houding, pakt men met de linker hand, terwijl de linker arm gestrekt is de spies vast en tilt met de rechter hand de spies van de schouder omhoog. Vervolgens wordt de de spies met de punt omhoog schuin voorwaarts gebracht en zever door de linker hand omhoog geschoven, dat het andereinde met de rechter hand kan worden vast gepakt. Dan brengt men de spies in horizontale houding, met de punt naar voren. Bij het in horizontale houding brengen gaat de rechter arm gestrekt achterwaarts. Met de linker hand wordt de spies vastgehouden, terwijl de linker elleboog in de linker zijde wordt gedrukt.
Figuur 12 - 13 - 14.

Herstelt de spies.

Met de rechter hand wordt de spies omlaag gedrukt, zodat de punt schuin voorwaarts naar boven wijst. Vervolgens wordt de rechter hand boven de linker hand gebracht, zodanig dat de spies gemakkelijk kan worden vastgepakt. Dan wordt de spies rechtstandig gebracht, vast geheuden met de rechter hand en daarna op de grond geplaatst, vlak voor de rechter voet, terwijl tevens de rusthouding wordt aangenomen. De spies blijft in de rechter hand, de duim gestrekt naar boven.
Figuur 15 - 16 - 17.

Indien vorenomschreven oefeningen marcherend worden uitgevoerd, kan de spies inplaats van in de rusthouding ook worden gebracht in de houding schuin achterwaarts of rechtstandig naar boven. Hierbij dienen dan de handelingen in acht worden genomen zoals in de draaghouding zijn omschreven.
Zie voor rechtstandige draaghouding figuur 18.

Opwaarts de spies.

Vanuit de rusthouding wordt de spies met de rechter hand omhoog gebracht, tot deze hand voor het gezicht is. Vervolgens met de linker hand boven de rechter vastgepakt. Met de rechter hand wordt de spies door de linker hand omhoog geschoven, zever dat het andereinde van de spies kan worden vastgepakt. Met de linker hand wordt de spies tegen de rechter schouder gebracht. De linker hand daarna in de linker heup gebracht, de linker arm iets gebogen.

figuur 18.

Velt de spies. (in een beweging)

Vanuit de opwaartse draagheuding; Met de linker hand wordt de spies zo hoog mogelijk vastgepakt. De rechter hand houdt de spies aan de onderzijde vast. Vervolgens wordt de rechter arm schuin achterwaarts gestrekt. Tijdens het strekken van de rechter arm zakt de linker arm naar beneden, zover tot de spies in horizontale houding komt. De linker arm wordt gebogen, de linker elleboog tegen het lichaam gedrukt.

Figuur 19.

Wil men de spies weer in de opwaartse houding brengen, dan tilt men de spies met de linker hand, terwijl de rechter hand bij schuift ze ver omhoog tot hij weer rechtstandig is. Met de linker hand de spies weer tegen de rechter schouder brengen. De linker hand weer in de linker heup.

Wil men terug de spies herstellen, dan drukt men met de rechter hand de spies omlaag zodat de punt schuin voorwaarts naar boven wijst. Vervolgens wordt de rechter hand boven de linker hand gebracht, zodanig dat de spies gemakkelijk kan worden vastgepakt. Dan wordt de spies rechtstandig gebracht, vastgehouden met de rechter hand en daarna op de grond geplaatst, vlak voor de rechter voet. De spies wordt met de rechter hand vastgehouden, de duim gestrekt naar boven.

Aan de punt de spies.

Deze draagwijze werd gebruikt tijdens het bewaken van vaste objecten e.a. stadspoorten of tijdens festiviteiten waarbij wachtdiensten waren ingesteld.

Vanuit de rusthouding tilt hij met de rechter hand de spies schuin voorwaarts omhoog en pakt deze tegelijk met de linker hand vast. Hij schuift de spies achterwaarts tot hij met de linker hand de spies vlak onder de punt kan vastpakken. Dan plaatst hij de linker elleboog in de linker heup waarbij de onderarm rechtstandig komt. De rechter hand wordt in de rechter heup geplaatst. Bij deze houding komt de spies iets schuin voor het lichaam.

Figuur 20.

Bij herstellen van de spies wordt de spies met de rechter hand door de linker schuin voorwaarts omhoog geschoven tot deze met de rechter hand rechtstandig voor de punt van de rechter voet kan worden geplaatst.

In sleepheuding.

Vanuit de rusthouding wordt de spies met de rechter hand omhoog getild en met de linker hand vastgepakt tot hij rechtstandig voor het lichaam komt. Vervolgens wordt de spies door beide handen achterwaarts geschoven tot hij met de rechter hand vlak onder de punt kan worden vastgehouden. De rechter hand wordt met de spies tegen de rechter heup gedrukt. De linker hand in de linker zijde. Indien deze oefening marcherend wordt uitgevoerd, sleept het ondereinde van de spies over de grond.

Figuur 21.

Velt palmend de spies.

Vanuit de sleephouding wordt de spies met de rechter hand zo ver mogelijk schuin voorwaarts gescheven, daarbij gesteund door de linker hand. Vervolgens wordt de spies met de rechter hand naar beneden vast gepakt en door de linker hand schuivende, schuin voorwaarts naar boven gescheven. Zodra het mogelijk is, met de rechter hand ongeveer het onderste einde van de spies vast te pakken, wordt deze in horizontale houding gebracht met de punt naar voren. De linker arm wordt gebogen, de elleboog steunt in de linker zijde. De linker hand steunt de spies. De rechter arm is ongeveer horizontaal achterwaarts gestrekt. De vingers van de rechter hand rusten op de stek.

Figuur 22 - 23 - 24.

Trekt het geweer. (sabel).

Ofschoon in de meeste gevallen geen sabel zal worden gedragen, is dit commando toch omschreven.

Deze handeling moet stilstaande worden uitgevoerd.

Vanuit de hierboven omschreven houding wordt de spies schuin rechts naar beneden gevoerd. Hierbij schuift de spies door de rechter hand. Het ondereinde wordt, nadat de linker voet voor de rechter is geplaatst, als het ware in spreidstand, tegen de rechter voet geplaatst. Terwijl de man, met de linker hand de spies vast pakt, met de gestrekte duim van de linker hand boven op de stek, buigt de man naar voren. De rechter arm wordt over de linker arm gebracht, waardoor het mogelijk is, het gevest van de sabel vast te pakken en men de sabel kan trekken.

Figuur 25.

Deze handeling kan ook worden uitgevoerd, indien de spies op de schouder wordt gedragen. Om in de juiste houding te komen, dient de spies dan omhoog, schuin naar voren en achterwaarts te worden gebracht. De spies wordt dan met de rechter hand omhoog getild, met de linker hand vast gepakt en dan over geworpen, tot hij in de richting schuin omhoog met de punt naar voren komt. Vervolgens laat men de spies al schuivende door beide handen naar beneden zakken tot het ondereinde steunt tegen de rechter voet. Verdere handeling zoals hierboven omschreven.

Op de schouder de spies.

De spies wordt, uitgaande van figuur 25 met de rechter hand zo ver mogelijk naar beneden, vast gepakt en vervolgens door de linker hand omhoog gescheven. Tijdens dit omhoog schuiven, gaat de man rechtop. Met beide handen de spies vast houdend, wordt deze plat achterover op de rechter schouder gelegd en met de rechter hand vastgehouden. De duim van de rechter hand gestrekt tegen de onderzijde van de stek. De linker hand wordt op het gevest van de sabel gebracht. Indien geen sabel wordt gedragen, plaatst de man de linker hand in de linker heup.

Figuur 26.

Velt de spies achterwaarts.

Vanuit de draaghouding wordt de spies met de linker hand zo ver mogelijk naar links, vast gepakt en met de rechter hand van de schouder getild. Terwijl de spies met beide handen wordt vast gehouden, tilt men deze over het hoofd. De linker arm blijft dan

dan gebogen, de hand ter hoogte van het hoofd, de gestrekte duim van de linker hand tegen de onderzijde van de spies. Vervolgens wordt met gestrekte rechter arm, met de rechter hand, de spies zo ver mogelijk vast gepakt. Tijdens dit vast pakken, maakt de man een kwart draai naar links. Dan wordt de spies met de rechter hand, gesteund door de linker hand geschoven, zover tot het uiteinde van de spies met de rechter hand kan worden vast gepakt. De linker arm is haaks gebogen, de linker hand ter hoogte van het hoofd.

Figuren 27 - 28 - 29.

Herstel de spies naar rechts.

Vanuit de achterwaarts gevelde houding, wordt de linker arm naar links gebracht. De rechter arm wordt gebogen. De spies wordt met de linker hand naar rechts geschoven tot zover, dat de spies met de linker hand vast geheuden, over het hoofd kan worden getild. Vlak voor dat de spies over het hoofd wordt getild, wordt een kwart draai naar rechts gemaakt. Dan wordt de spies met beide handen op de rechter schouder gelegd en met de rechter hand op borst hoogte, vast geheuden.

Figuur 30 - 31 - 32.

Herstelt de spies.

Met de rechter hand wordt de spies omlaag gedrukt tot schuin achterwaarts omhoog. Met de linker hand wordt de spies vast gepakt, van de schouder getild en nagenoeg rechtstandig voor het lichaam gebracht, zodanig dat de onderzijde van de spies de grond niet raakt. Met de rechter hand wordt de spies over genomen en met iets gebogen rechter arm, voor de punt van de rechter voet geplaatst. De rust houding wordt aangenomen. De linker hand wordt in de linker zijde geplaatst, de linker arm iets gebogen.

= = = = =

Bij de beschrijving van deze handelingen, zijn de voetbewegingen niet nader omschreven. De bij de tekst behorende tekeningen waarnaar telkens is verwezen, spreken voor zichzelf.

Uiteraard zijn de uitvoeringshandelingen geschikt om stilstaande, alswel marcherend te worden uitgevoerd.

Uitzending: Trekt het geweer in figuur 25.

De opstelling van een greep zal door de instructeur moeten worden bekeken. Hiervoor is geen omschrijving voorhanden.

Uiteraard zal de opstelling zodanig moet zijn, dat de personen onderling, zich niet met de spiesen kunnen raken. Dit moet n.m.m. niet moeilijk zijn, gezien de lengte van de spiesen die heden ten dage worden gebruikt.

Rest mij nog die verenigingen welke de uitvoering van deze handelingen beoefenen veel succes en plezier te wensen.

Tegelen, maart 1981.

H. Thissen, secretaris Normencommissie S.A.S.

Lörheyn.m.

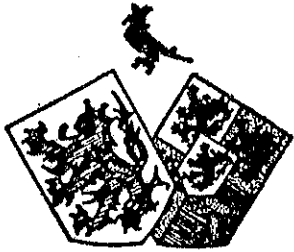

STICHTING STEUN AAN HET SCHUTTERS- EN GILDEWEZEN IN DE BEIDE LIMBURGEN

OPGERICHT TE SITTARD 6 JULI 1963

N O R M E N C O M M I S S I E

E X E R C I T I E - R E G L E M E N T

voor verenigingen die Lansen of Spiesen voeren.

= = = = =

Overgenomen en uitgewerkt uit:

De Wapenhandelinge van Roers Musquetten ende Spiesen
uit de tijd van Prins Maurits 1608.

- - - - -

De oefeningen en handelingen zoals omschreven in de Wapenhandelinge voor Lansen of Spiesen, uit de tijd van Prins Maurits, 1608, zijn kennelijk niet alleen voor toenmalige soldaten gemaakt. Uit het onderschrift van het titelblad blijkt, dat deze handelingen ook werden geschreven voor "onderrechtinghe ten dienste van alle liefhebbers der Wapenen."

Hieruit zou mogen worden afgeleid, dat reeds in die tijd o.a. schutterijen spiesen of lansen voerden en het betreffende reglement voor hun exercitie hebben gebruikt.

Niet overal zal dit reglement van toepassing zijn geweest, gezien het verschil in lengte en uitvoering van de spiesen. Immers de uitvoering hiervan varieerde in de verschillende landen. Uit beschikbare gegevens blijkt, dat de lengte varieerde van 4.50 meter in Duitsland en Frankrijk, tot 3.50 meter in Nederland. In Nederland kende men behalve hele spiesen, ook z.g. halve spiesen. Een hele spies had een lengte van 3.20 m. zonder punt. Een halve spies had een lengte van ongeveer 3 meter met punt.

Gezien de lengte van de spiesen was het nodig, al naar gelang de omstandigheden, deze op verschillende manieren te gebruiken. Kon de spies op open terrein rechtstandig worden gedragen, bij het gaan door een stadspoort was dit niet mogelijk.

Ook de onderlinge afstand tussen de manschappen speelde een rol, waaraan de nodige aandacht werd besteed. In de originele tekst wordt n.l. gezegd: "hoe hy de spies schuyns draghen sal om wanneer men dicht opeen marcheert d'een den anderen (met het punt) niet en soude beschadighen."

Bij de uitwerking van de beschikbare gegevens is nergens van de originele tekst afgeweken. Ook in de uitvoeringshandelingen is niets gewijzigd. De oude tekst is aan het huidige taalgebruik aangepast.

Met dank aan onze Federatiepresident, de heer L. Jans, op wiens initiatief het reglement werd uitgewerkt en door wiens bemiddeling de nodige gegevens werden verkregen.

Tegelen, maart 1981.

H. Thissen, secretaris Normencommissie S.A.S.

Stichting Steun aan het Schutterswezen en Gildewezen
in de beide Limburgen.

Normencommissie.

Korte aanwijzingen van de Generale Exerctie, welke
zowel voor kleine groepen als in groter verband kunnen
worden toegepast.

Samengesteld voor Musquetiers en Piekeniers tesamen
alsook voor ieder afzonderlijk.

Op de bijgevoegde tekeningen zijn zowel de Piekeniers
als de Musquetiers afgebeeld.

De te geven commando's en uitvoeringshandelingen,
lees exercitie onderdelen, zijn genummerd. Deze nummers
corresponderen met de afbeeldingen.

Waar op de tekeningen twee gelederen staan afgebeeld,
een gelid musquetiers en een gelid Piekeniers, moet het gelid
van de Musquetiers worden vervangen, door een gelid Pieke-
niers.

Ter Instructie:

De commanderende Officier moet er zich van vergewissen,
dat alvorens hij met de exercitie begint, de opgestelde rijen
en gelederen gelijk zijn in aantal.

De onderlinge afstand tussen de gelederen en de man-
schappen moet zes voeten, dit is ongeveer twee meter bedra-
gen. Ze mogen niet verder uitelkaar en niet dichter bij
elkaar staan. Dit is gedaan, om te zorgen dat tijdens de
uitvoeringshandelingen, b.v. het verdubbelen van rijen, dit
door drie passen kan worden uitgevoerd. Bij herstellen in
vorige uitgangshouding moet wederom in drie passen worden
teruggekeerd.

Bij het oefenen van de verschillende exercitieuitvoe-
ringen, lijkt het dienstig te beginnen zonder spiesen.
Zoals n.l. uit de uit tevoeren oefeningen blijkt, moet eens
met de rechter voet, dan weer met de linker voet worden
begonnen.

Ook bij wendingen op de plaats zal op de rechter voet of op
de linker voet de wending dienen te worden uitgevoerd.

Indien de exercitie is geleerd zal de spies kunnen
worden gebruikt. Deze wordt in eerste oefeningen in de rech-
ter hand vastgehouden en bij verplaatsingen worden opgetild.

Als na enige oefening blijkt dat de manschappen de exer-
citie beheersen, dan moet bij de uitvoering van de exerci-
tie de spies opwaarts worden gedragen.

Door de commandant zal moeten worden opgelet, dat hij
het commando "Draagt opwaarts de spies" geeft, voordat met
een uitvoeringshandeling wordt begonnen. Bij een wending
op de plaats kan worden volstaan met het optillen van de
spies.

Na een uitvoeringshandeling

Na een uitvoeringshandeling, b.v. na herstelling van rijen of gelederen, kan het commando "Herstelt de spies" worden gegeven. Dit zal niet altijd nodig zijn, b.v. als uitvoeringshandelingen achter elkaar worden uitgevoerd. Een en ander dient door de commandant te worden bekeken en hij zal vrij zijn in het geven van dit commando.

De plaats van de commandant en zijn aanwijzingen:

De commandant staat bij de exercitie, als oefeningen op de plaats worden uitgevoerd, voor de groep, met front naar de groep, zowel bij formering van gelederen als bij rijen. Hij zal de commando's rustig en duidelijk verstaanbaar geven. Om de historische waarde van deze exercitie te handhaven, zijn de te geven commando's in niets gewijzigd en in de oorspronkelijke taal overgenomen.

De commandant draagt een rapier (sabel) en een z.g. commandostok. Deze kan worden gemaakt in de vorm van een tambourmaistrstok, doch korter en lichter.

Bij het geven van commando's heeft de commandant deze stok in zijn rechter hand en gebruikt deze om de aangegeven wending aan te geven. Hij zal zelf meebewegen in de richting van het gegeven commando. Is een commandostok niet ter beschikking, dan kan inplaats hiervan de sabel worden gebruikt. Voorbeeld: Rechts om.

De groep staat opgesteld in twee of vier rijen. De commandant staat met het gezicht naar de groep. Hij heeft de stok in zijn rechter hand. Op het commando Rechts wijst hij met de stok schuin rechts naar boven, waarbij de rechter arm horizontaal wordt gebracht, dus ongeveer op schouder hoogte. Op het commando om draait de commandant naar links, zodat hij de groep aan zijn rechter zijde heeft. Zijn rechter arm blijft horizontaal en de stok wijst schuin naar boven. Zie afbeelding 1 en 2.

Bij het commando links om zal de commandant tegenovergesteld handelen. Hij houdt de stok in zijn rechter hand en draait naar rechts.

Hij zal dit goed moeten instuderen om te voorkomen dat hij zelf een handeling foutief uitvoert.

Bij oefeningen op de plaats tillen de manschappen op het eerste uitvoeringscommando, b.v. Rechts de spiesen van de grond en zetten deze, nadat de opdracht is uitgevoerd, dus na Om weer naast de rechter voet op de grond.

Na de uitvoering van het commando "Rechts om", dient het commando "Herstelt U" te worden gegeven. De manschappen maken daneen kwart draai naar links zodat ze weer in de uitgangshouding staan. Staan de manschappen weer in de uitgangshouding, dan kan een volgend commando worden gegeven. Dit betekent dat, om in de uitgangshouding terug te komen, steeds het commando Herstelt U dient te worden gegeven.

Indien een handeling naar rechts moet worden uitgevoerd, zal steeds naar links worden herstelt. Indien een handeling naar links wordt uitgevoerd, zal naar rechts worden herstelt. Uitzondering: Indien met halve rijen naar rechts de gelederen worden verdubbelt (verdobbelt) wordt weer naar rechts herstelt. Dit werd gedaan, om te voorkomen dat van rapier of sabel hinder werd ondervonden.

Woorden van commando en uitvoeringshandelingen.

1. Het opstellen van een groep volgt op het commando:
Rechts (richt) U rijen, rechts U gelederen, Silentie.
2. Rechts om: Op het commando Rechts tillen de manschappen de spies omhoog en maken op het commando om, op de rechter voet een kwart draai naar rechts. Hierna plaatsen ze de spies weer naast de rechter voet. Afb. 2.
Herstelt U: Op het commando Herstelt nemen ze de spies weer op en na U maken ze op de linker voet een kwart draai naar links en komen zo in de uitgangshouding terug.
3. Links om: Op het commando Links tillen ze de spies omhoog. Op het commando Om maken de manschappen op de linker voet een kwart draai naar links en plaatsen de spies weer naast de rechter voet. Afb. 3.
Herstelt U: Op het commando Herstelt wordt de spies opgetild en na U wordt op de rechter voet een kwart draai naar rechts gemaakt, zodat men weer in de uitgangshouding terug komt.
4. Rechts om keert U: De manschappen tillen op het commando Rechts de spies van de grond en maken op het commando keert U op de rechter voet een halve draai naar rechts. Is de handeling uitgevoerd, dan plaatsen ze de spies weer naast de rechter voet. Afb. 4.
Links herstelt U: Op het commando Links tillen de manschappen de spies van de grond en maken op het commando herstelt U op de linker voet een halve draai naar links, zodat ze weer in de uitgangshouding staan. Is de opdracht uitgevoerd, dan plaatsen ze de spies weer naast de rechter voet.
Links om keert U: De manschappen tillen op het commando Links de spies van de grond en maken op het commando keert U op de linker voet een halve draai naar links. Is de handeling uitgevoerd dan plaatsen ze de spies weer naast de punt van de rechter voet.
Rechts herstelt U: Op het commando Rechts tillen de manschappen de spies van de grond en maken op het commando herstelt U op de rechter voet een halve draai naar rechts, zodat ze weer in de uitgangshouding staan. Is de opdracht uitgevoerd, dan plaatsen ze de spies weer naast de rechter voet.

Met Gelederen:

Bij deze exercitie wordt onderscheid gemaakt tussen gelederen en rijen. De naast elkaar staande manschappen vormen de gelederen. De achter elkaar staande manschappen vormen de rijen. Om een formatie te wijzigen kan men de gelederen, alsook de rijen verdubbelen. Uitgegaan wordt van een opstelling waarbij de manschappen zijdelings zes voet, d.i. ongeveer twee meter uit elkaar staan. Ook de afstand tussen de manschappen die achter elkaar staan dient zes voet dus ongeveer twee meter te zijn. Wil men een formatie van gelederen wijzigen, dan zullen de in de rijen even staande manschappen, dus de nummers twee, vier, zes enz. zich moeten verplaatsen. Zij worden de anders genoemd. Gelet dient te worden op gelijkheid van de zich verplaatsende manschappen en het vormen van gelijke gelederen. In de authentieke stukken blijkt, dat aan gelijkheid van beweging grote aandacht werd geschonken.

5. Rechts U gelederen dubbelt.

Voor de even manschappen in de rijen kan het commando Draagt opwaarts de spies worden gegeven. Voorwaarde is dit echter niet. Deze manschappen, (gaanders), gaan, te beginnen met de rechter voet, schuin rechts voorwaarts en in drie passen tussen de voor hen staande gelederen, zodat deze verdubbelt worden in het aantal manschappen. Na uitvoering van deze oefening, waarbij de gelederen aanvankelijk uit vier personen bestonden, zijn dit nu gelederen van acht personen geworden. Zie afb. 5.

Opmerking: Op deze tekeningen is de voltooide handeling weergegeven. De ringetjes geven de uitgangspositie van de zich verplaatsende manschappen aan, de stippellijn de richting die zij dienen te gaan.

Is bij het begin de opdracht Draagt opwaarts de spies gegeven, dan zal, als de manschappen de opdracht hebben uitgevoerd, het commando Herstelt de spies worden gegeven.

Is dit commando niet gegeven, dan plaatsen ze de spies weer naast de rechter voet. als de opdracht is uitgevoerd.

Links U gelederen herstelt.

De manschappen die zich hebben ingevoegd (gaanders) kan het commando Draagt opwaarts de spies worden gegeven. Voorwaarde is dit echter niet. Vervolgens het commando Links om keert U. Is dit uitgevoerd dan het commando Marcheert. Dan gaan de manschappen, beginnende op de linker voet schuin naar links en in drie passen weer terug naar hun uitgangspositie. Na het commando Halt, volgt het commando Rechts om keert U. Is dit uitgevoerd dan volgt Herstelt U en plaatsen zij de spies naast de rechter voet. Hebben de de spies opwaarts gedragen dan dient het commando Herstelt de spies deze oefening af te sluiten.

6. Links U gelederen dubbelt.

Voor de even manschappen in de rijen kan het commando Draagt opwaarts de spies worden gegeven. Gebeurt dit niet dan tillen zij op het commando Links de spiesen van de grond. Deze manschappen gaan te beginnen met de linker voet schuin links voorwaarts en in drie passen tussen de voor hen staande gelederen, zodat deze evenals in de vorige oefening, worden verdubbelt in het aantal manschappen. Zie afb. 6.

Is het commando Draagt opwaarts de spies gegeven dan zal het commando Herstelt de spies moeten volgen. Is dit niet gebeurt dan plaatsen de manschappen op het commando Herstelt U, de spies naast de rechter voet.

Rechts U gelederen herstelt.

De manschappen die zich hebben ingevoegd kunnen ook nu eerst het commando Draagt opwaarts de spies krijgen. Vervolgens het commando Rechts om keert U. Op het commando Marcheert gaan ze schuin rechts, te beginnen op de rechter voet voorwaarts in drie passen terug naar hun uitgangspositie. Daar aangekomen volgt het commando Halt. Vervolgens het commando Rechts om keert U en als afsluiting het commando Herstelt U waarbij ze de spies naast de rechter voet plaatsen, evt. herstelt de spies. Het bij het lopen en het vormen van gelederen op gelijkheid van beweging en gerichtheid. Laat steeds, als bewegingen in gelederen en rijden hebben plaats gehad opnieuw gelederen en rijen richten.

Met rijen:

Bij de formatie in rijen, staan de manschappen achter elkaar. Zij mogen ten hoogste tien personen achter elkaar hebben. Om de verschillende formatie's te kunnen uitvoeren kan worden volstaan met twee rijen indien te weinig manschappen ter beschikking zijn om meer rijen te formeren. De tussenruimte tussen de manschappen bedraagt ook hier zes voet, d.i. ongeveer twee meter. Ook de ruimte tussen de rijen moet deze afstand hebben. Om een in rijen opgestelde groep te versmallen, dit kan nodig zijn indien een doorgangsruijnte te smal is, b.v. een wegversmalling of doorgangspoort, kan dit gebeuren door de rijen te verdubbelen. Dit moet geschieden, door de manschappen van de ene rij tussen te voegen in de naaste rij, zodat het aantal manschappen in een rij wordt verdubbelt. Een en ander kan zowel naar rechts als links plaats hebben.

Rechts U rijen dobbelt: Zie afb. 7.

De even rijen, gezien van links naar rechts, dus de rijen twee, vier enz. krijgen het commando Rechts om. Zij tillen de spies van de grond en gaan in drie passen in de rij rechts en vœgen zich achter de eerst naast hen staande man in de rechter rij. De rij verplaatst zich in haar geheel. Als zij zich verplaatsen beginnen ze op de rechter voet. Op hun plaats aangekomen volgt het commando Herstelt U. Zij maken op de linker voet een kwart draai naar links en plaatsen vervolgens de spies naast de rechter voet. Is het commando Draagt opwaarts de spies gegeven dan moet het commando Herstelt de spies worden gegeven.

Links U rijen herstelt:

De thans in de rijen even manschappen, dus zij die zich hebben ingevoegd, tillen op het commando links de spies van de grond en gaan als de opdracht is gegeven, te beginnen met de linker voet, in drie passen weer terug naar hun eerdere uitgangspunt. Zij komen dan vanzelf in hun uitgangshouding terug. Aangekomen volgt het commando Herstelt U, waarna zij de spies weer naast hun rechter voet plaatsen.

Is het commando Draagt opwaarts de spies gegeven, dan volgt in plaats van Herstelt U, het commando Herstelt de spies.

8. Links U rijen dobbelt: Zie afb 8.

De oneven rijen, gezien van links naar rechts, dus de rijen een, drie enz. krijgen het commando Links om. Zij tillen de spies van de grond en gaan, te beginnen met de linker voet, in drie passen tussen de links van hen staan de rij. Zij voegen in achter de man die eerst links naast hen stond. De rij verplaatst zich in haar geheel.

Op hun plaats aangekomen volgt het commando Herstelt U en maken ze op de rechter voet een kwart draai naar rechts.

Vervolgens plaatsen ze de spies naast de rechter voet.

Rechts U rijen herstelt:

De thans in de rijen even manschappen, dus zij die zich hebben ingevoegd, tillen op het commando Rechts de spies van de grond en gaan als de opdracht is gegeven, te beginnen met de rechter voet, in drie passen terug naar hun uitgangspositie. Zij komen vanzelf in hun goede stand terug. Op hun plaatsen aangekomen volgt het commando Herstelt U. Zij plaatsen dan de spies weer naast hun rechter voet.

Is, de spies opwaarts gedragen dan volgt Herstelt de spies.

Met halve rijen de gelederen verdubbelen. Staan de gelederen en rijen opgesteld, b.v. vier rijen naast elkaar en bestaat de rij ook uit vier personen, met tussenafstanden van zes voet, dan moeten de twee laatste gelederen zich in hun geheel verplaatsen. Zij doen dit tegelijk. Dit betekend, dat het derde gelid zich naar rechts of links, al naar gelang het commando, voegt tussen het eerste gelid. Het vierde gelid voegt zich tussen het tweede gelid. Zijn de rijen geformeerd uit zes, acht of 10 personen, dan zal de achterste helft zich voegen tussen de voorste helft. Bestaat een formatie b.v. uit rijen van tien personen achter elkaar en uit gelederen van vier man naast elkaar, dan blijven de eerste vijf gelederen staan. De gelederen 6 - 7 - 8 - 9 en 10 voegen zich dan tussen de gelederen 1 - 2 - 3 - 4 en 5. De verplaatsing gebeurt door alle gelederen gelijk.

9. Met halve rijen rechts U gelederen dobbelt: afb. 9. Voordat dit commando wordt gegeven komt eerst het commando Draagt opwaarts de spies. Vervolgens het commando Met halve rijen rechts U gelederen dobbelt, Marcheert waarna de gelederen zich, beginnende op de rechter voet naar rechts en gelijk verplaatsen en zich voegen tussen de voor hen staande gelederen zoals bovenstaande nader is uiteengezet. Aangekomen op hun plaats volgt het commando Halt en vervolgens Herstelt de spies.

Rechts U halve gelederen herstelt:

Eerst komt voor de gelederen die zich hebben verplaatst het commando Draagt opwaarts de spies. Vervolgens het commando Rechts om keert U - Marcheert. Op het commando Marcheert, gaan zij, te beginnen op hun rechter voet terug naar hun uitgangspunt en voegen zich weer in de rijen en achter de man waar zijn voorheen gestaan hebben. Zijn ze op hun plaats aangekomen dan volgt het commando Halt. Vervolgens het commando Rechts om keert U en Herstelt de spies.

10. Met halve rijen links U gelederen dobbelt: afb. 10. Na het commando Draagt opwaarts de spies volgt het commando Met halve rijen links U gelederen dobbelt - Marcheert. Ook nu gaat de tweede helft van de gelederen, te beginnen op de rechter voet naar links voorwaarts en voegen zich tussen de gelederen die zijn blijven staan. Aangekomen op hun plaats volgt het commando Halt en vervolgens Herstelt de spies.

Rechts U halve rijen herstelt:

Voor de gelederen die zich hebben verplaatst komt eerst het commando Draagt opwaarts de spies. Daarna het commando Rechts om keert U. Op het commando Marcheert gaan zij te beginnen op hun rechter voet en naar rechts terug naar hun uitgangspunt en voegen zich weer in de rijen en achter de man waar ze voorheen gestaan hebben. Dan aangekomen op hun plaatsen volgt het commando Halt en vervolgens Rechts om keert U. Daarna het commando Herstelt de spies. Gelet dient te worden op gelijkheid van uitvoering en het gelijk verplaatsen van de manschappen. Staan na uitvoering de manschappen niet goed gelijk dan mag het commando Recht U rijen, Recht U gelederen worden ingelast.

Met halve gelederen de rijen te verdubbelen:
Gingen bij het verdubbelen van de rijen, zoals in figuur 7 en 8 is weergegeven, naar rechts de even rijen en naar links de oneven rijen tussen de manschappen, bij de volgende oefening gaan twee naast elkaar staande rijen tussen de twee rijen rechts of links. Hierdoor ontstaat een smalle formatie.

11. Met halve gelederen rechts U rijen dubbelt: Afb. 11. Indien opgesteld in vier rijen of meer, krijgen de twee rijen rechts, eventueel drie of vier, al naar gelang het aantal rijen, het commando Draagt opwaarts de spies. Vervolgens het commando Rechts om Marcheert. Deze rijen gaan dan in hun geheel en tegelijk te beginnen op de rechter voet voorwaarts en voegen zich tussen de manschappen van de rijen die zijn blijven staan, zodanig dat, uitgaande van vier rijen, de derde rij zich voegt tussen de eerste en de vierde rij zich voegt tussen de tweede rij. Gesteld kan dus worden, dat bij het commando met halve gelederen rechts U rijen dubbelt, de linker helft van de rijen blijft staan en de rechter helft de opdracht uitvoert.

Zijn de manschappen op hun plaats aangekomen, dan volgt het commando Halt en Herstelt U. Zij maken dan links om. Dan volgt het commando Herstelt de spies.

Links U halve gelederen herstelt:

De in de rijen nu/even nummers, dus zij die zich hebben ingevoegd, krijgen het commando Draagt opwaarts de spies. Vervolgens het commando Links om - Marcheert. Zij gaan allen gelijk uit de rijen en marcheren terug naar hun oorspronkelijke plaats. Aangekomen op hun plaats. blijven ze op het commando Halt staan. Op het commando Herstelt U, maken ze links om. Is dit uitgevoerd, dan volgt het commando Herstelt de spies.

Let bij het invoegen op de wijze waarop dit moet plaats hebben. Zie de afbeelding. Zij die in het eerste gelid staan van de zich verplaatsende rijen, voegen zich voor het eerste gelid van de rijen die zijn blijven staan. De nummers twee worden dan in de stilstaande rij drie en zo vervolgens.

12. Met halve gelederen Links U rijen dubbelt: Zie afb.12. Indien opgesteld in twee of vier rijen, krijgen nu de rijen een en of een en twee, in ieder geval de linker helft van de opgestelde groep het commando Draagt opwaarts de spies. Vervolgens het commando Links om. Op het commando Marcheert gaan ze voorwaarts en voegen zich tussen de rijen die zijn blijven staan. Indien opgesteld in vier rijen voegt rij twee zich in rij vier en rij een in rij drie. Ook hier gaan de manschappen van het eerste gelid voor het eerste gelid van de rijen die zijn blijven staan. Zie afbeelding 12. Aangekomen in de rij volgt het commando Halt en Herstelt U. Zij maken rechts om en krijgen het commando Herstelt de spies.

Rechts U halve gelederen herstelt:

De manschappen die zich hebben ingevoegd, krijgen wederom het commando Draagt opwaarts de spies. Vervolgens het commando Rechts om. Op het commando Marcheert gaan ze gelijk voorwaarts en terug naar hun uitgangspunt. Daar aangekomen,

aangekomen, blijven ze op het commando Halt staan. Op het commando Herstelt U maken ze links om. Vervolgens het commando Herstelt de spies.

Bij de hiervoren omschreven oefeningen is vaak het commando Draagt opwaarts de spies ingelast. Indien de manschappen goed geoefend zijn en zich niet meer als drie passen hoeven te verplaatsen, zal het niet nodig zijn de spies opwaarts te dragen. Is de verplaatsing echter meer als drie passen dan is dit commando zeker gewenst en wel om het lopen te vergemakkelijken. Immers het dragen van de spies in de rechter hand kan dan hinderlijk zijn, vooral omdat de manschappen dan meer op elkaar moeten letten om gelijk te blijven en gericht te blijven lopen. In de authentieke beschrijving staat echter vermeld, dat bij deze oefeningen het commando Draagt opwaarts de spies aan de commandant blijft voorbehouden, zodat we dit ook hier moeten vermelden.

13. Op deze afbeelding is op duidelijke wijze voorgesteld, hoe de groep moet worden opgesteld en hoe de spies wordt gedragen na het commando Draagt opwaarts de spies. Ook de onderlinge afstand tussen de manschappen, de gelederen en de rijen is hier duidelijk weergegeven.

14. Contra mars met rijen: Afb. 14.

Bij de uitvoering van deze oefening moet eerst het commando Draagt opwaarts de spies worden gegeven. Vervolgens het commando Contramars met rijen - rechtsonkeert Marcheert. De manschappen gaan, te beginnen op de rechter voet voorwaarts. Het eerste gelid gaat direct rechtsonkeert en voorwaarts. De overige gelederen lopen door tot op de plaats waar het eerste gelid gestaan heeft, maken daar rechtsonkeert en gaan dan voorwaarts. Is het eerste gelid aangekomen op de plaats waar het laatste gelid gestaan heeft en maakt het laatste gelid rechtsonkeert op de plaats waar het eerste gelid stond, dan volgt het commando Halt.

Contramars met rijen, links omkeert Marcheert.

De uitvoering van deze oefening is gelijk aan die hiervoren omschreven. Inplaats van rechts omkeert gaat men nu links omkeert. Als ook hier het eerste gelid is aangekomen op de plaats waar het laatste gelid stond en maakt het laatste gelid links omkeert op de plaats waar het eerste gelid stond, dan volgt het commando Halt.

Voert men deze oefening uit terstond nadat de vorige oefening is uitgevoerd dan kan het commando Draagt opwaarts de spies achterwege blijven. Na het beëindigen van de oefening of als een pauze wordt ingelast, dient na het commando Halt het commando Herstelt de spies te worden gegeven.

Contramars met gelederen:

Alvorens met deze oefening te beginnen, laat men de gelederen opsluiten naar voren, zodanig dat een duidelijk verschil in de formatie ontstaat. De gelederen dienen breder te zijn als de rijen lang. Dit betekent dat de afstand tussen de manschappen achter elkaar ongeveer een meter bedraagt.

Is de formatie opgesteld dan komt het commando:

Draagt opwaarts de spies - Met gelederen rechts omkeert Marcheert. Te beginnen op de rechter voet, maken de manschappen van het eerste gelid rechts omkeert en gaan rechts voorwaarts tot op de plaats waar het laatste gelid gestaan heeft.

De anderen gaan voorwaarts tot op de plaats waar het eerste gelid stond, maken rechts omkeert en volgen het eerste gelid. Zodra het laatste gelid is aangekomen op de plaats waar het eerste gelid stond, maakt dit gelid rechts om keert en volgt het commando Halt.

Indien de formatie uit slechts enkele geleden bestaat kan men de groep laten doormarcheren alvorens het commando Halt te geven.

Tijdens de uitvoering van deze oefening letten de manschappen goed op elkaar zodat met rechte gelederen wordt gemarcheerd, zij richten zich naar rechts.

Op dezelfde wijze kan uiteraard Met gelederen links omkeert marcheert deze oefening worden uitgevoerd. Let op dat dan het commando met gelederen links omkeert marcheert gegeven wordt. De manschappen : gaan dan links om en verplaatsen zich op dezelfde wijze als bij rechts omkeert is omschreven. Hebben de manschappen zowel met rijen als met gelderen deze oefening uitgevoerd, dan kan men na het commando Halt en voordat de spies herstelt wordt, de manschappen rechts omkeert of links omkeert op de plaats laten maken. Als ze rechts omkeert gemarcheerd hebben, zullen ze dan rechts omkeert maken, zijn ze links omkeert gemarcheerd dan zullen ze links omkeert maken. Daarna het commando Herstelt de spies.

Heeft men een contramars, naar rechts of links uitgevoerd en wil men de manschappen weer in hun uitgangspositie terug hebben dan terstond opnieuw de contra mars worden uitgevoerd. Hierbij moet men er op letten dat als rechts de contra mars is uitgevoerd en men wil de manschappen op hun uitgangspositie terug hebben, dan links omkeert de mars moet worden uitgevoerd. Is links omkeert gemarcheerd dan maakt men uiteraard rechts omkeert de mars terug.

15. De rijen te doen sluiten: Afb. 15.

Het sluiten van de rijen kan op meerdere manieren worden uitgevoerd. A. de rijen kunnen gelijk sluiten, d.w.z. naar links en rechts tegelijk. B. alleen naar rechts. C. alleen naar links.

A. Na het commando Draagt opwaarts de spies, volgt het commando Rechts en links U rijen sluit. De manschappen aan de rechter zijde van de in rijen opgestelde groep, maken rechts om, vervolgens twee verkorte passen voorwaarts en links om. De manschappen aan de linker zijde van de groep maken tegelijk met de anderen links om, gaan twee verkorte passen voorwaarts en maken rechts om. Alle rijen, zowel links als rechts voeren de opdracht gelijktijdig uit. Is de opdracht uitgevoerd dan volgt het commando Herstelt de spies.

B. Rechts U rijen sluit:

Na het commando Draagt opwaarts de spies, volgt het commando Rechts U rijen sluit. Bij de uitvoering hiervan blijft de buitenste rechter rij staan. De overige rijen, twee, drie of vier enz. maken links om en gaan met verkorte passen voorwaarts, zodanig dat als de opdracht is uitgevoerd, alle rijen op gelijke afstand naast elkaar staan. Dit betekent dus, dat van rechts naar links gezien, de tweede rij twee verkorte passen voorwaarts maakt, de derde rij vier en de vierde rij zes verkorte passen. Op hun plaats aangekomen, maken de manschappen rechts om. Uiteraard bewegen alle rijen gelijk,

met uitzondering van de meest rechter rij, die zoals gezegd blijft staan. Ook hier zijn de commando's Draagt opwaarts de spies en Herstelt de spies van toepassing.

Als de rijen gesloten zijn en de manschappen moeten terug naar hun uitgangspositie dan volgt het commando:

Links Uw rijen opent:

Op dit commando maken de manschappen die zich hebben verplaatst rechts om en gaan te beginnen op de rechter voet voorwaarts tot op de plaats waar ze voorheen gestaan hebben. Daar aangekomen maken ze zelinks om.

C. Links U rijen sluit:

Bij deze uitvoering blijft de linker buiten rij staan. De andere rijen maken rechts om en gaan met verkorte passen, twee - vier of zes voorwaarts, zodanig dat een gelijke afstand tussen de rijen is verkregen. Op hun plaatsen aangekomen, maken de manschappen links om.

Ook hier eerste het commando Draagt opwaarts de spies en na uitvoering Herstelt de spies.

Rechts Uw rijen opent:

Op dit commando maken de manschappen die zich hebben verplaatst links om en gaan te beginnen op de rechter voet voorwaarts tot op hun uitgangspunt. Daar aangekomen, maken ze rechts om.

Het naar rechts of links sluiten van de rijen is gezien vanaf de plaats van de commandant, die voor de groep staat. Deze manier van het sluiten der rijen werd toegepast, als op een weg ruimte moest worden gemaakt voor het vervoer van materiaal dat de groep moest passeren.

Is voor het sluiten der rijen het commando Rechts en Links U rijen sluit gegeven, dan zal om deze wederom te openen het commando:

Rechts en links U rijen opent moeten volgen:

De manschappen die rechts om gaande hebben gesloten, maken nu links om, de manschappen die links om hebben gesloten, maken rechts om. Zij voeren dit gelijktijdig uit en gaan terug naar hun uitgangspunt. Daar aangekomen, maken ze respectievelijk rechts om en links om.

U gelederen sluit tot aan de punt van het Rapier: Afb. 16

Bij de uitvoering van deze oefening gaan de manschappen, nadat het commando is gegeven, automatisch over tot het rechts en links sluiten der rijen. Vervolgens gaan de gelederen, terwijl het eerste gelid blijft staan voorwaarts. Zij gaan zover voorwaarts tot tussen de gelederen een afstand is verkregen van ongeveer 75 cm. Dit houdt in dat het tweede gelid twee passen, het derde gelid vier passen, het vierde gelid zes passen en zo vervolgens voorwaarts dienen te gaan. Is de sluiting uitgevoerd dan komt het commando halt en Herstelt de spies.

De uitdrukking tot aan de punt van het rapier is ontstaan om de manschappen aan te geven zo dicht op elkaar te gaan, dat zij geen hinder zouden ondervinden van het rapier, een verzwaarde uitvoering van de sabel, tijdens de oefeningen. Het rapier werd aan een bandelier schuin achterwaarts gedragen.

Indien vanuit deze gesloten formatie moet worden teruggekeerd in de uitgangspostelling dan volgt na het commando Draagt opwaarts de spies, het commando\$

Rechts en links U rijen opent-opent Uw gelederen.

Op dit commando maakt de linker helft van de rijen rechts om,

de rechter helft van de rijen links om en gaan terug naar hun oorspronkelijke opstelling. Daar aangekomen maken de manschappen van het eerste gelid respectievelijk links en rechts om en blijven in front staan. Tegeleijkertijde maken de gelederen twee drie vier enz. eveneens rechts om en links om, echter zodanig dat zij met de rug naar het eerste gelid staan. Zij gaan voorwaarts tot hun oorspronkelijke opstelling en blijven daar aangekomen op het commando Halt staan. Voor deze gelederen volgt dan het commando Rechts omkeert U en voor alle manschappen Herstelt de spies.

17. Swengen: (rechts of links zwenken)

Voordat met deze oefening wordt begonnen kan worden uitgegaan van een opstelling der manschappen volgens figuur 13. Nadat het commando Draagt opwaarts de spies is gegeven volgt het commando: U gelederen sluit tot aan de punt van het rapier. Zie figuur 16. Is deze opdracht uitgevoerd, dan volgt het commando Rechts swingt U. Bij de uitvoering blijft de rechter voorman van het eerste gelid op zijn plaats. Hij maakt op zijn rechter hiel een langzaam draaiende beweging tot hij rechts omkeert staat. De overige manschappen draaien mee en letten op naar rechts en naar voren zodat rijen en gelederen goed gelijk blijven. Heeft de hele groep op deze wijze als het ware rechts omkeert gemaakt dan volgt het commando Halt. Bij de uitvoering van deze oefening is grote aandacht van de manschappen vereist. Na het commando Halt, kan men even wachten en dan het commando Links swingt U geven. Nu blijft de linker voorman van het eerste gelid staan op zijn plaats en maakt op zijn linker hiel een langzaam draaiende beweging tot hij als het ware links omkeert heeft gemaakt. De overige manschappen draaien ook nu naar links mee. Hebben ook zij als het ware links omkeert gemaakt dan volgt het commando Halt. Wil men na deze oefeningen de manschappen terug in hun uitgangspositie dan volgt nu het commando: Achterwaarts U gelederen opent op vorige distantie-rechts en links U rijen opent.

Deze opdracht wordt op precies dezelfde wijze uitgevoerd als omschreven in de laatste twee regels van de vorige bladzijde en boven aan deze bladzijde.

De manschappen komen dan weer op hun plaatsen zoals in figuur 18 is voorgesteld.

Indien de groep klein is in aantal kan het swengen ook worden uitgevoerd door de groep in twee gelederen te doen opstellen. Dit kan worden verkregen door de gelederen te verdubbelen en daarna te swengen. Wil men de manschappen dan weer terug in hun uitgangspositie dan zal dit moeten worden uitgevoerd zoals in figuur 9 of 10 is omschreven.

De commandant:

De plaats van de commandant is niet bij iedere oefening omschreven. De bij iedere oefening gevoegde of daarop betrekking hebbende tekeningen geven exact de plaats en houding van de commandant aan. Ook de aanwijzingen met en de houding van de stok zijn duidelijk aangegeven.

Men is, als de oefeningen ingestudeerd zijn uiteraard niet gehouden aan de uitvoering in volgorde zoals hier is omschreven. De commandant is vrij de oefeningen te doen uitvoeren die hij wenselijk acht. De uitvoeringscommando's voor iedere oefening zal hij goed moeten kennen.

Lijst van commando's zoals ze bij iedere tekening en tekst in volgorde behoren:

- Rechts om. Herstelt U.
- Links om. Herstelt U.
- Rechts omkeert U. Links Herstelt U.
- Links omkeert U. Rechts herstelt U.
- Rechts U gelederen dobbelt. - Links U gelederen herstelt.
- Links U gelederen dobbelt. - Rechts U gelederen herstelt.
- Rechts U rijen dobbelt. U rijen herstelt.
- Links U rijen dobbelt. U rijen herstelt.
- Met halve rijen rechts U gelederen dobbelt.
- Rechts U halve rijen herstelt.
- Met halve rijen links U gelederen dobbelt.
- Rechts U halve rijen herstelt.
- Met halve gelederen rechts U rijen dobbelt.
- U halve gelederen herstelt.
- Met halve gelederen links U rijen dobbelt.
- U halve gelederen herstelt.
- Contra mars met rijen rechts omkeert marcheert. - Halt.
- Met rijen links omkeert marcheert. - Halt.
- Rechts en links U rijen sluit. - Rechts en links U rijen opent.
- Rechts U rijen sluit. - Links U rijen opent.
- Links U rijen sluit. - Rechts U rijen opent.
- U gelederen sluit tot aan de punt van het rapier.
- Rechts en links U rijen opent-opent Uw gelederen.
- Rechts swengt U. - Halt.
- Links swengt U. - Halt.
- Achterwaarts U gelederen opent op vorige distantie-rechts en links U rijen opent.

Vorenstaande exercitie-uitvoeringen zijn overgenomen uit een omschrijving van Hendrik van Buren uit 1600 en uit een omschrijving van Johan Boxel Kapitein Luitenant der Garde Colonel uit 1669.

Door gebruik te maken van beide teksten is een exacte omschrijving van de uit te voeren oefeningen verkregen.

De tekeningen behoren bij de omschrijving uit 1669.

Deze tekeningen geven steeds een voltooide uitvoering weer.

Uit de originele tekst is niets weggelaten of bijgevoegd, zoda de exercitie thans exact kan worden uitgevoerd op de manier zoals die in de tijd van Prins Maurits werd gebruikt.

